°להביא כרוב ודורמסקנין לחולה והלך ומצאו שמת או שהבריא נותן לו שכרו משלם א"ל מי דמי התם עביד שליח שליחותיה הכא לא עביד שליח שליחותיה: ת"ר (א)[א]שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גיים לטורפה מחשבין לפי ממון ואין מחשבין לפי נפשות [ב]ואם שכרו תייר ההולך לפניהם מחשבין אף לפי נפשות ולא ישנו ממנהג החמרין (ב)[ג]רשאין החמרין להתנות שכל מי שיאבד לו חמורו יעמיד לו חמור אחר [ד]בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואם אמר תנו לי (ג)ואני אשמור אין שומעין לו פשיטא לא צריכא [ה]דאית ליה חמרא אחרינא מהו דתימא הא קא מינטר ליה קמ"ל שאני נטירותא דחד מנטירותא דבי תרי: ת"ר (ד)[ו]ספינה שהיתה מהלכת בים עמד עליה נחשול לטובעה והקילו ממשאה מחשבין לפי משאוי ואין מחשבין לפי ממון ולא ישנו ממנהג הספנים (ה)[ז]ורשאין הספנים להתנות שכל מי שאבדה לו ספינה יעמיד לו ספינה אחרת [ח]אבדה לו בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואי פירש למקום שאין הספינות הולכין אין מעמידין פשיטא [ט]לא צריכא דבניסן מרחקי חד אשלא ובתשרי מרחקי תרי אשלי וקא אזיל ביומי ניסן למקום תשרי מהו דתימא דוושיה נקיט ואזיל קמ"ל ת"ר (ו)[י]שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד גיים וטרפה ועמד אחד מהן והציל הציל לאמצע ואם אמר אני אציל לעצמי הציל לעצמו היכי דמי אי דיכול להציל אפילו סיפא נמי לאמצע ואי דלא יכול להציל אפילו רישא נמי לעצמו אמר רמי בר חמא הכא [כ]בשותפין עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו אמר פליג לא אמר לא פליג רבא אמר הכא [ל]בפועלין עסקינן וכרב (ז)דאמר רב [מ]פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום וכמה דלא הדר ביה כברשותיה דבעל הבית דמי וכי הדר ביה [נ]טעמא אחרינא הוא דכתיב [1]כי לי בני ישראל עבדים (ח)ולא עבדים לעבדים רב אשי אמר [ס]כשיכול להציל ע"י הדחק גלי דעתיה לעצמו לא גלי דעתיה לאמצע: **מתני'** [ע]הגוזל שדה מחבירו ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא אומר לו הרי שלך לפניך (ט)אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר: **גמ'** אמר רב נחמן בר יצחק מאן דתני מסיקין לא משתבש ומאן דתני מציקין לא משתבש מאן דתני מציקין לא משתבש דכתיב [2]במצור ובמצוק ומאן דתני מסיקין לא משתבש דכתיב [3]יירש הצלצל ומתרגמינן יחסניניה סקאה: אם מחמת הגזלן חייב: היכי דמי אילימא דאנסוה לארעא דידיה ולא אנסוה כולי ארעתא הא מרישא שמעת מינה אם מכת מדינה היא כו' אי לא לא לא צריכא דאחוי אחוויי לישנא אחרינא הב"ע [פ]כגון דאנסוה עכו"ם ואמרי ליה אחויי ארעתיה ואחוי ההוא בהדייהו ההוא גברא דאחוי אכריא דחטי דבי ריש גלותא אתא לקמיה דרב נחמן חייביה רב נחמן לשלומי יתיב רב יוסף אחוריה דרב הונא בר חייא ויתיב רב הונא בר חייא קמיה דרב נחמן א"ל רב הונא בר חייא לרב נחמן דינא או קנסא א"ל מתניתין היא דתנן אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה (א)ואוקימנא דאחוי אחוויי בתר דנפק א"ל רב יוסף לרב הונא בר חייא מאי נפקא לך מיניה אי

°**דורמסקנין.** פרוסי"ס לשון מורי. לשון אחר אדרופיי"ש ועשב הוא הנאכל בשלקות קדירה: **לטורפה.** לבוזזה ונתפשרו עמהן בממון: **תייר.** מראה להם הדרך: **אף לפי נפשות.** שטעות הדרך במדבר סכנת נפשות היא: **ולא ישנו ממנהג החמרים.** שאם נהגו לתייר לפי ממון או לפי נפשות עושין: **בכוסיא.** בפשיעה: **אין שומעין לו.** שמא לא יקח החמור והם לא התנו אלא כדי שיקח החמור ויהיה מוסר נפשו לשמור עמהן בלילות מן החיות וליסטים: **קא מנטר ליה.** ואפילו אם יאמר האחד אני יכול לשמור יפה אבל שנים איני יכול לשמור: **קמ"ל.** דאמרי ליה לא כ"ש דהשתא מסרת נפשך טפי: **מחשבין לפי משוי.** אם השליך זה מאה ליטרין זהב ישליך זה מאה ליטרין ברזל: **בניסן.** שגדל הנהר מהפשרת שלגים ומן הגשמים מרחקים חד אשלא מלא חבל משפת הנהר לתוך המים ובתשרי שהמים חסרים והספינה גוששת אצל שפת הנהר רגילים להתרחק לתוך עומק המים תרי אשלי: **ואזל היאך בניסן למקום תשרי.** באמצע המים ומתוך שהנהר גדול וחזק נטבעה: **הציל לאמצע.** כל אחד מכיר את שלו ונוטל: **אי שיכולים.** בעלים להציל לא אייאוש ואפי' אמר לעצמו גזלן הוא: **הכא בשותף.** ובין יכולים להציל ובין אין יכולין להציל: **וכגון זה.** במקום איבוד ממון: **שותף חולק.** ואפי' לא ירצה חבירו: **אמר פליג.** ומעכב חלקו את מה שהציל: **לא אמר לא פליג.** ושפיר עבד דמסר נפשי' אעיסקא דתרוייהו הואיל והוא שותף עמו אורחיה למטרח אכולה עיסקא: **בפועל.** שהיה שכיר לבעלי ספינה וכשאין יכולין להציל: **הדר ביה.** וזכי מהפקירא: **רב אשי אומר.** לעולם באינש דעלמא וכגון דיכולין להציל ע"י הדחק: **אמר לעצמי.** ושמעו בעלים ושתקו ולא מסרו עצמן אסח דעתייהו וגלו דאייאוש ולא בעו ממסר נפשייהו ומיהו היכא דיכולין להציל להדיא אפילו שמעו ושתקו לא קני דמסתמא לא אייאוש: **מתני' ונטלוה מסיקין.** אנסין גזלוה מן הגזלן: **מכת מדינה היא.** דאנסוה ארעתא דאחריני והאיך: **ואם מחמת הגזלן.** מפרש בגמרא: **גמ' צלצל.** ארבה גזלן הוא שאוכל תבואות כל אדם: **דאחוי אחויי.** שלא גזלה הוא עצמו אלא שמע מבית המלך שמבקשין לגזול שדות והראה להם טלו קרקע זו של פלוני: אי

להביא כרוב ודורמסקנין לחולה. שכרוהו בשביל החולה יותר ממה שהיה ראוי לשוכרו דהכי משמע לשון נותן לו שכרו משלם וצ"ל דמיירי כגון דליכא למימר משטה אני בך שהוא מפסיד במקום אחר כיוצא בזה: **ורשאים** החמרים להתנות ביניהם. פירוש רשאים להסיע ממון אם כבר עשו תנאי קודם כמו ורשאין בני העיר להסיע על קצתן דב"ב (דף ח:): **יחסנינה** סקאה. פי' בקונ' ארבה כמו [ומעלה את] הסקאין דבתענית (דף ו.) שהוא מין ארבה ואין נראה לר"ת דלשון ירושה ואחסנתא משמע דאבני אדם איירי ונטלוה מסיקין נמי איירי בבני אדם ונראה שהאויב קרי סקאה שעולין ומכסין את הארץ כדכתיב (שמות י) והנה כסה את עין הארץ ועל שם כך נקרא צלצל שמכסה כל הארץ כלל כמו הוי ארץ צלצל כנפים (ישעיה יח) ר"ת ונראה דירושה שייכא שפיר בעופות וחיות כמו וירשוה קאת וקפוד (שם לד): **הא** מרישא שמע' מינה. תימה דבכמה מקומות איכא הכי שכופל דבריו וי"ל דדייק מדה"ל למיתני ואם לאו חייב מדקתני ואם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר משמע דמילתא באפי' נפשה היא: **לא** צריכא דאחוי אחויי. פי' בקונט' שמע מבית המלך שהיו רוצין לגזול (ב) לו קרקע והראה להם זה קרקע פלוני אמת הוא כמו שפי' דאפילו בענין זה מחייבים ליה אע"ג שאינו ברור שיטלוה שלא אמרו תחילה הראה לנו ונגזול אלא מעצמו הראה להם דהא ה"נ אמר לקמן (קיז.) ואם הראה מעצמו כמו שנשא ונתן דמי וי"ס דגרס הכא כגון שאנסוהו עכו"ם ואחוי ארעא ואחוי נמי הא בהדייהו ואין להקשות (ג) לפ"ז מדאמר לקמן נאנס פטור דהתם אנסוהו להראות קרקעותיו של פלוני אבל הכא דאנסוהו להראות שלו חייב שלא היה לו להראות אותה שגזל שאין שלו: **לא** צריכא דאחוי אחויי. וחייב משום דינא דגרמי כדמשמע לקמן בשמעתין דקאמר זיל לגביה ר' שמעון בן אליקים ור' אלעזר בן פדת דדאין דינא דגרמי וחייבוהו ממתניתין ואם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר ותימה לרשב"א דלעיל בהגוזל קמא (דף ק. ושם) לא משכחת דר"מ דאין דינא דגרמי אלא ברייתא דמחילת הכרם שנפרצה דלא שמעינן דאתא כר"מ אלא מכה ההיא משנה דהמסכך ואמאי לא מייתי התם ממתני' דהכא דמחייבינן בדינא דגרמי ואומר ר"י דלא ניחא ליה לאתויי ממתניתין דהכא דלא קתני בה בהדיא דאחוי אלא מיתורא דמתני' מוקי לה הכי: לאו

עין משפט נר מצוה

צג א ב מיי' פי"ב מהל' אבידה הל' יא סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רעב סעי' טו:

צד ג ד ה מיי' שם הל' יב יג טוש"ע שם סעיף טז:

צה ו מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעי' יז:

צו ז ח ט מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעי' יח:

צז י מיי' שם הלכה ח ופ"ה מהל' שותפין הל' ז סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' קפא ס"א:

צח כ מיי' פי"ב מהל' אבידה הל' י טוש"ע שם סעי' ב וסי' קעו סעי' כח:

צט ל מיי' שם טוש"ע ח"מ סי' קפא ס"ג:

ק מ נ מיי' פ"ט מהל' שכירות הלכה ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שלג סעי' ג:

קא ס מיי' פי"ב מהל' אבידה הל' ט ופ"ה מהל' שלוחי' ושותפין הל' ז סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' קפא סעי' א:

קב ע מיי' פ"ט מהל' גזילה ואבידה הל' ב טוש"ע ח"מ סי' שעא סעי' ג:

קג פ מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' ד:

מוסף רש"י

ודורמסקנין. שלקות מעשב שקורין אקדלשי"ט בלע"ז, כך ראיתי בפירוש ב"ק של רבינו יצחק ב"ר **יהודה** (ברכות לט. עי"ש).

רבינו חננאל

בעא מיניה רב מר' ירן[ד להציל].. יכול הניח שלו ... .זו צריך שאלה אין לו אלא שנ[כרו.] ותניא ....לו שכרו דמי השב ... .לחולה ... .[עביד שליחותיה,] הכא לא ... . ג[ייס] לטרפה מחשבין אף על פי ... [ממון] .... כול'. פיר' בוסיא, פשיעה. שיירא ... . והציל, מה שהציל לאמצע. ואם ... . אמ' ולא כלום הוא. או דאין יכולין ... . ר' חמא הכא בשותפין עסיקינן, ...לאמצע. רבא אמר הכא בפועל ....ביה [ברשותי]ה דבעל ... הבית ....ציל לעצמו לא אמר ה..... .. הבית. רב אשי ... אמר ביכולין להציל על ידי הדחק, אמר, גלי אדעתיה דאדעתא ד.......... אדעתא דאחריני ... לא מסר נפשיה. לא אמר, מצו אמרי ליה א[ני אמרת] לן דלדידך אנת מציל הוה מסרינן נפשין אבל אמר ... ולא קמו בהדיה, אסוחי אסחי דעתיהו מיניהו. ... הא ד[ראמי ו]רבא ורב אשי כולה איתנהו דלא פליגי ... אהדדי. **תנו רבנן** ספינה שעמד עליה נחשול [ש]ל ים ל[טובעה]. והיקלו ממשואה מחשבין לפי מ[שאוי] ... ואין מ[חשב]ין לפי ממון ואין משנין מ[מנהג הספני]ן להתנות כדרך שמתנין

החמרין כ[ולו'] **השוכר את הפועל להביא כרוב ודרמסקין לחולה.** פי' פרוגנא. ובלשון ישמעאל אגאץ עין בקר, ומברכין עלין בורא פרי העץ. **ואם שכרו תייר ההולך לפניהם מחשבין אף לנפשות.** פי' מלשון ויתרו ומלשון מן התרים [את הארץ]. **אבדה בבסיא אין מעמידין אותה.** פי' בסיא, פשיעה. **לא צריכה דבניסן מרחקי מהאי דוכתא חד אשלא ובתשרי תרי אשלי.** פי' אשלא הכל שעושין משפתן או קנבום. ויש שעושין חבלים מן הריוח של דקל מושכין בהן את הספינה. **דוושיה נקיט.**

רבינו חננאל (המשך)

פי' הילוכו ומנהו וסידורו נקט. **ת"ר שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גייס וטרפה.** ועמד אחד מהן והציל הציל לאמצע ואם אמר אני אציל לעצמי הציל לעצמו היכי דמי אי דיכול להציל אפילו סיפא נמי לאמצע ואי דלא יכול להציל אפילו רישא נמי לעצמו אמר רמי בר חמא הכא בשותפין עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו אמר פליג לא אמר לא פליג. רבא אמר הכא בפועל עסקינן שהיה שכיר לבני הספינה וכשאין יכולין להציל הדר ביה וכדרב דאמר רב פועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום אמר מיהדר הדר ביה לא אמר לא הדר ביה. רב אשי אמר לעולם בשותף הכא במאי עסקינן ביכולין להציל על ידי הדחק לא אמרינן ליה ואי הוה אמתר לן הוינן מסרין נפשן אמר ויתיב אינהו אסוחי אסחי דעתייהו ומיהו היכא דיכולים להציל להדיא

אפי' שמעו לא קני דמסתמא לא איאוש. פר"ח זצ"ל דהא דרמי ודרבא ודרב אשי כולהו איתנהו, דלא פליגי אהדדי. **יחסניניה סקאה.** פי' מין ארבה יירש הצלצל, תרג' יחסניניה סקאה. **ההוא גברא דאחוי אכריא דחיטי דריש גלותא, אתא לקמיה דרב נחמן חייביה לשלומי.** ומסקנא מתניתין ידענא דתנן אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחרת, וקיי"ל בדאחוי אחויי, אבל אם אנסוהו והראה פטור, דתניא ישראל שאנסוהו גוים והראה ממון חבירו פטור, ואם נטל ונתן ביד חייב.

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא דב"מ פ"ז], (ב) [תוספתא דב"מ פ' יא], (ג) גי' ת"ח תנו לי ואני לוקח, (ד) [תוספתא' שם פ"ז], (ה) [תוספתא שם פי"א], (ו) [תוספתא דב"מ פ"ח], (ז) ב"מ י. עז., (ח) [ב"מ י. ע"ש קידושין כב: ושם איתא עבדי הם ולא עבדים כו'], (ט) [לקמן קיז:], (י) צ"ל הנה כסה וכו' (במדבר כ"ב) רש"ש,

תורה אור השלם

1. כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא כה נה
2. וְאָכַלְתָּ פְרִי בִטְנְךָ בְּשַׂר בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ: דברים כח נג
3. כָּל עֵצְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ יְיָרֵשׁ הַצְּלָצַל: דברים כח מב

הגהות הב"ח

(א) גמ' שדה אחר ואוקימנא: (ב) תוס' ד"ה לא צריכא וכו' לגזול קרקע כצ"ל ותיבת לו נמחק: **(ג) בא"ד ואין להקשות לפי גירסא זו:**

גליון הש"ס

גמ' להביא כרוב וכו'. עיין יבמות דף קו ע"א תוד"ה אין לו: **רש"י ד"ה דורמסקנין.** עיין בברכות לט ע"א ברש"י ד"ה דורמסקין:

לעזי רש"י

פרושי"ם [פרוני"ש]. שזיפים. **אדרופיי"ש [אדרילצי"ש].** מלוח (שיח-בר).